

LES 14. GROTE EN KLEINE DRIEKLANKEN EN OMKERINGEN

Een drieklank is het samenlinken van drie verschillende tonen. In principe kan men daarvoor alle tonen en intervallen gebruiken.

In klassieke zin wordt deze samenklank opgebouwd als volgt :

- een grondtoon
- een terts op deze grondtoon en
- een kwint op deze grondtoon

Deze drieklank wordt ook wel een (terts)akkoord genoemd¹.

Bvb. : do (grondtoon) - mi (terts) – sol (kwint)

Grote en kleine drieklanken :

Een drieklank kan groot of klein zijn; we spreken dan van een majeur- of mineurakkoord. Een gronddrieklank is een drieklank op de grondtoon.

De gronddrieklank van een grote tertstoonacladder is altijd een grote drieklank; de gronddrieklank van een kleine tertstoonacladder is altijd een kleine drieklank.

Wanneer de eerste terts een grote terts is, spreken we van een grote drieklank (bvb. do – mi – sol), wanneer de eerste terts een kleine terts is, spreken we van een kleine drieklank (bvb. re – fa – la).

Omkering en becijfering :

De grondtoon hoeft niet altijd de onderste toon van de drieklank te zijn.

Wanneer de onderste toon de grondtoon is, spreken we van de **grondligging**. Als de onderste toon de terts is, spreken we van de **eerste omkering of van een sextakkoord**. Als de onderste toon de kwint is, spreken we van de **tweede omkering of kwartsextakkoord**.

Voor de drieklank do – mi – sol krijgen we dan het volgende :

5
3
grondakkoord

6 of 6
3
sextakkoord

6
4
kwart-sextakkoord

¹ Het opeenstapelen van tertsen is niet de enige mogelijkheid. Er bestaan ook kwartakkoorden, akkoorden die verwijzen naar een bepaalde componist (Bartokakkoord naar de Hongaar Bela Bartok, Skrijabinakkoord naar de Rus Alexander Skrijabin,...), akkoorden die in een bepaald systeem thuishoren zoals de Mode à transposition limitée van de Franse componist Olivier Messiaen...

Als voorbeeld geven we de beginmaten van de Mondscheinsonate in do# klein van Ludwig van Beethoven. We bekijken enkel de rechterhandnoten en herkennen de drieklanken en de omkeringen:

LES 15. DE MAAT $\frac{3}{8}$ EN $\frac{3}{4}$

Net zoals we in les 13 de vergelijking maakten tussen de maatsoorten $\frac{3}{8}$, $\frac{2}{4}$ en $\frac{3}{2}$ kunnen we ook de vergelijking maken tussen de maten $\frac{3}{8}$, $\frac{3}{4}$ en $\frac{3}{2}$.

Deze maten hebben elk drie tellen in een maat (ternaire maatsoorten).

In $\frac{3}{8}$ heeft één tel de waarde van een achtste noot, in $\frac{3}{4}$ heeft elke tel de waarde van een halve noot.

Voorbeelden:

- maat $\frac{3}{8}$: "Lascia, ch'io panga" uit de opera "Rinaldo" van Georg Friedrich Haendel (1685-1759)

- maat $\frac{3}{4}$ "Klaviersonate KV 283" van W.A. Mozart – laatste deel Presto.

Wolfgang Amadeus Mozart (1756 –1791) heette eigenlijk Johannes Chrysostomus Wolfgangus Theophilus Mozart. Hij was componist, pianist, violist en dirigent. Mozart was een wonderkind dat op jonge leeftijd een aantal instrumenten kon bespelen en kon componeren. Reeds op jonge leeftijd heeft hij hoogstaand werk gecomponeerd. In 1782 trouwde hij met Constanze Weber, ze kregen 6 kinderen van wie er slechts 2 volwassen werden. Mozart wordt als een van de belangrijkste en meest invloedrijke componisten beschouwd. Zijn werk heeft veel invloed gehad op latere componisten, onder andere Ludwig van Beethoven en Johannes Brahms. Zijn bekendste werken zijn ongetwijfeld de opera's Don Giovanni, die Zauberflöte en La Nozze di Figaro, verder zijn Requiem en pianosonates.

LES 16. RITMES IN $\frac{6}{8}$:

De maat $\frac{6}{8}$ heeft – zoals eerder vermeld – twee tellen die elk de waarde hebben van een gepunteerde kwartnoot () of van drie achtste noten – () - cfr. les 8

Elk van deze achtste noten kan gesplitst worden in twee zestiende noten.

Als we in het volgende ritme de twee eerste noten aan elkaar koppelen d.m.v. een koppelteken, kunnen we dat ook schrijven als volgt :

Voorbeeld : thema van de Gigue¹ uit Partita V BWV 829 voor klavecimbel van J.S.Bach

¹ Een Gigue is een snelle dans die een suite (=een opeenvolging van dansen) afsluit. Een andere term voor suite is Partita. De 6 partite voor klavecimbel vormen het in 1731 gepubliceerde Clavier-Übung I van J.S.Bach. Ze werden in zijn Leipziger periode geschreven.